

บทที่ 7 การวิเคราะห์ศักยภาพด้านตลาดและการตลาดของการท่องเที่ยวดำน้ำ

ในส่วนของผลการศึกษาในที่นี้จะแบ่งออกทั้งหมด 5 ส่วน ประกอบด้วย ส่วนที่ 1 รูปแบบและความหลากหลายของสินค้าการท่องเที่ยวดำน้ำ ส่วนที่ 2 แนวโน้มการขยายตัวและมูลค่าของธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวดำน้ำ ส่วนที่ 3 แนวโน้มความต้องการท่องเที่ยวดำน้ำ ส่วนที่ 4 คุณภาพและมาตรฐานของการท่องเที่ยวดำน้ำ และส่วนที่ 5 มาตรการ เจริญใจ และข้อจำกัดของการใช้มาตรการ การพัฒนาการตลาดของธุรกิจดำน้ำ

7.1 รูปแบบและความหลากหลายของสินค้าการท่องเที่ยวดำน้ำ

กิจกรรมดำน้ำลึกในอ่าวพัทยาถือเป็นกิจกรรมหนึ่งที่ได้รับคามนิยมนักท่องเที่ยวไม่ว่าจะเป็นชาวไทยหรือว่าชาวต่างชาติ เนื่องจากว่าที่นี่ถือได้ว่าแหล่งผลิตนักดำน้ำอันดับต้นๆ ของโลก ซึ่งผู้ที่มาดำน้ำที่นี่ สามารถจำแนกออกได้เป็น 2 กลุ่ม คือ

1. กลุ่มการเรียนการสอน และการสอบดำน้ำลึก ซึ่งมีโปรแกรมการเรียนการสอนภาคปฏิบัติ ดังนี้

- หลักสูตร Open Water Diver พื้นที่สำหรับสอบดำน้ำควรมีความลึกไม่เกิน 16 เมตร พื้นที่ให้สอบได้แก่ หาดนวล-เกาะล้าน เกาะสาก เกาะครก เกาะรีนและเกาะไผ่

- หลักสูตร Advanced Open Water Diver พื้นที่สำหรับสอบดำน้ำควรมีความลึกไม่เกิน 30 เมตร พื้นที่ให้สอบได้แก่ หาดนวล-เกาะล้าน เกาะสาก เกาะครก เกาะรีน เกาะไผ่ แนวปะการังเทียมเรือหลวงกูดและเรือหลวงคราม

- หลักสูตร Rescue Diver พื้นที่สำหรับสอบดำน้ำสามารถปฏิบัติทุกเกาะของอ่าวพัทยา แต่ส่วนมากจะเป็นเกาะสาก เกาะรีนและเกาะไผ่

- หลักสูตร Dive Master พื้นที่สำหรับสอบดำน้ำสามารถปฏิบัติทุกเกาะของอ่าวพัทยา แต่ส่วนมากจะเป็นเกาะสาก เกาะรีนและเกาะไผ่

- หลักสูตร Instructor พื้นที่สำหรับสอบดำน้ำสามารถปฏิบัติทุกเกาะของอ่าวพัทยา แต่ส่วนมากจะเป็นเกาะสาก เกาะรีนและเกาะไผ่

2. กลุ่มที่ดำน้ำเพื่อการนันทนาการ มีโปรแกรมที่หลากหลาย ดังนี้

- ดำน้ำลึกเกาะไกล มีพื้นที่ดำน้ำที่เป็นแนวปะการังธรรมชาติและแหล่งดำน้ำที่มนุษย์สร้างขึ้น ซึ่งสามารถดำน้ำได้ 2 - 3 ไตฟ์/วัน จุดดำน้ำที่ไป ได้แก่ เกาะล้าน เกาะครก เกาะสากและเรือหลวงกูด

- ดำน้ำลึกเกาะไกล จุดดำน้ำที่ไม่มีทั้งแนวปะการังธรรมชาติและแหล่งดำน้ำที่มนุษย์สร้างขึ้น ซึ่งสามารถดำน้ำได้ 2 - 3 ไตฟ์/วัน จุดดำน้ำที่ไป ได้แก่ เรือหลวงคราม เกาะไผ่ เกาะรีนและเกาะมารวิชัย

- ดำน้ำลึก 1 วัน - กลางวัน 1 ไตฟ์ กลางคืน 1 ไตฟ์

- ดำน้ำลึก 2 วัน - กลางวัน 2 วัน และกลางคืน 1 ไตฟ์

7.2 แนวโน้มการขยายตัวและมูลค่าของธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวดำน้ำ

ในปัจจุบันมูลค่าของธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวดำน้ำ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ผู้ประกอบการธุรกิจดำน้ำ จากสถิติรายได้ของผู้ประกอบการธุรกิจดำน้ำที่มีการจดทะเบียนกับกรมพัฒนาธุรกิจการค้า

กระทรวงพาณิชย์ จำนวน 21 ราย จะเห็นได้ว่า แนวโน้มการขยายตัวของมูลค่าธุรกิจ หรือถ้าหากที่เก็เกิดขึ้น มีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้น (จากปี พ.ศ. 2551-2552) แต่เมื่อพิจารณาจากจำนวนร้านค้าดำน้ำในเขตพัทยา จะเห็นได้ว่า มีจำนวนเพิ่มขึ้นจากในอดีตที่มีเพียงไม่กี่ราย และมีเพิ่มขึ้นเป็น 10 ราย ซึ่งส่วนมากจะเป็นร้านที่มีหน้าร้านอยู่หลายที่ในเขตเมืองพัทยา นอกจากนั้น ยังมีผู้ประกอบการดำน้ำในเขตกรุงเทพฯ ที่เข้ามาใช้ประโยชน์ในพื้นที่ดำน้ำในเขตพัทยา อยู่บ้าง ประมาณ 20 ร้าน

แนวโน้มการขยายตัวของธุรกิจการท่องเที่ยวดำน้ำเขตเขตพัทยา สามารถพิจารณาได้จากประเด็นต่างๆ อาทิ

- การสะดวกการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวดำน้ำลึก ในเขตพัทยา
- สถานที่พักอาศัย จำนวนมากที่เพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว ในรูปแบบต่างๆ ตั้งแต่ โรงแรม บังกะโล เกสต์เฮาส์ รีสอร์ท หรืออพาร์ทเมนต์
- จำนวนหน้าร้านดำน้ำที่มีเพิ่มขึ้นอยู่ทุกหาดพัทยา และตัวแทนจำหน่ายต่างๆ
- จำนวนผู้ประกอบการต่างชาติที่เข้ามาเปิดธุรกิจ เพื่อรองรับนักท่องเที่ยวดำน้ำลึกที่เป็นชนชาติเดียวกันกับตนเอง โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ชาวรัสเซีย ชาวญี่ปุ่น
- จำนวนครูดำน้ำอิสระ ที่มีจำนวนเพิ่มขึ้นเป็นอย่างมาก
- กิจกรรมการท่องเที่ยวอื่นๆ ที่สามารถท่องเที่ยวประกอบการมาท่องเที่ยวดำน้ำลึก อาทิ กิจกรรมทางน้ำ การท่องเที่ยวกลางคืน

7.3 แนวโน้มความต้องการท่องเที่ยวดำน้ำ

แนวโน้มความต้องการท่องเที่ยวดำน้ำของกลุ่มตัวอย่างนักท่องเที่ยวส่วนใหญ่มีความต้องการเข้ามาใช้ประโยชน์ในแหล่งดำน้ำที่มนุษย์สร้างขึ้น (เรือจม) ในการเป็นจุดเรียน สอน หรือสอบดำน้ำ ทั้งนี้เนื่องจากจุดดำน้ำลึกที่พัทยาเป็นแหล่งที่อยู่ใกล้กรุงเทพฯ การเดินทางไปมาสะดวก และค่าใช้จ่ายในการเดินทางถูก สามารถไปกลับกรุงเทพฯ - พัทยา ได้ภายใน 1 วัน แต่สำหรับการดำน้ำเพื่อการันทนาการนั้นพบว่า ความต้องการของนักท่องเที่ยวดำน้ำ มีค่อนข้างลดลง เนื่องจากสภาพแหล่งดำน้ำในเขตพัทยามีปัญหาในเรื่องของความขุ่นของน้ำทะเล แต่อย่างไรก็ตาม ก็มีนักท่องเที่ยวบางกลุ่มที่ยังคงเห็นว่าการดำน้ำเรือจมนี่เป็นแหล่งท้าทายความสามารถที่ยังคงสามารถมาได้เรื่อยๆ นอกจากนั้น แหล่งดำน้ำเรือจมนี่ก็ยังเป็นเป้าหมายในการดำน้ำที่สามารถขาย หรือทำการตลาดได้ สำหรับกลุ่มนักท่องเที่ยวต่างชาติที่มีโอกาสมาดำน้ำในประเทศไทยไม่บ่อยนัก เมื่อเปรียบเทียบกับนักดำน้ำคนไทย และแหล่งดำน้ำใหม่ที่กลุ่มนักท่องเที่ยวดำน้ำต้องการให้จมนเรือเพิ่มเติม นั้น ก็คือ บริเวณเกาะรีน

7.4 คุณภาพและมาตรฐานของการท่องเที่ยวดำน้ำ

มาตรฐานของการท่องเที่ยวดำน้ำ โดยหลักการแล้ว ผู้ประกอบการดำน้ำจะต้องมีการรับรองมาตรฐาน และเป็นสมาชิกของหน่วยงานที่ได้รับการยอมรับมาตรฐานสากล อาทิ PADI ซึ่งผู้ประกอบการจะต้องมีการปฏิบัติตาม PADI Instructor Manual ปี 2010 เพื่อเป็นประโยชน์และความรู้แก่ผู้เรียนและผู้สอน เช่น

- การมีข้อบังคับทางจรรยาบรรณ

- มาตรฐานของสมาชิกประเภทบุคคล
- มี DIVEMASTER ผู้ช่วยผู้สอนดำน้ำ ผู้สอนไต้หน้า ผู้สอน SCUBA ในแหล่งน้ำเปิด ผู้สอนดำน้ำแบบเฉพาะทาง ครูฝึกผู้สอน SCUBA ขั้นสูง ผู้สอนหลักสูตรปฐมพยาบาล เจ้าหน้าที่ผู้สอน IDC ผู้สอนขั้นสูง ผู้อำนวยการหลักสูตร ครูฝึกผู้สอนหลักสูตรดำน้ำแบบเฉพาะทาง และครูฝึกผู้สอนหลักสูตรปฐมพยาบาล
- การจัดการด้านคุณภาพ มีบทสรุปของกระบวนการสอบสวนและการตัดสินเกี่ยวกับการจัดการคุณภาพ
- มีมาตรฐานการบริหารความเสี่ยง อาทิ มีมาตรการสุขภาพและความปลอดภัย บทบาทของมาตรฐาน และระบบการสอน บทบาทของงานเอกสาร ความเสี่ยงทางกฎหมายและผู้สอน หรือมีขั้นตอนการปฏิบัติเพื่อลดความเสี่ยงในทางกฎหมายในกรณีที่เกิดอุบัติเหตุ

7.5 มาตรการ เงื่อนไข และข้อจำกัดของการใช้มาตรการ การพัฒนาการตลาดของธุรกิจดำน้ำ

7.5.1 มาตรการในการพัฒนาการตลาดของธุรกิจดำน้ำ

มาตรการความปลอดภัย

1. ข้อจำกัดที่ผู้ประกอบการดำน้ำไม่มีเรือเป็นของตัวเองและต้องเช่าเรือ ผู้ประกอบการดำน้ำไม่สามารถควบคุมคนขับเรือให้ดูแลนักดำน้ำได้อย่างเต็มที่และทั่วถึง เช่น บอกให้เรือลำอื่นที่วิ่งผ่านเข้ามาในบริเวณที่ดำน้ำลึก ชะลอความเร็วเพื่อความปลอดภัยของนักดำน้ำ
2. ควรให้ผู้เช่าเรือ (นักท่องเที่ยวที่ไม่ได้ดำน้ำ) และคนขับเรือปฏิบัติตามกฎและดูแลความปลอดภัยในหน้าที่ของตัวเอง
3. ควรมีการวางทุ่นดำน้ำลึก ที่มีการจัดระเบียบไว้ ในบริเวณดำน้ำลึก เพื่อให้เรือสะดวกในการเข้าออก
4. ควรจัดพื้นที่การใช้ประโยชน์การท่องเที่ยวดำน้ำลึกใหม่ ร่วมกับการท่องเที่ยวทางทะเลประเภทอื่นๆ ในเขตพัทยา
5. การจัดระเบียบการเข้าออกของเรือบริเวณหาดทุกหาดที่มีการทำกิจกรรมร่วมกัน
6. ในส่วนของผู้ประกอบการร้านดำน้ำจำเป็นต้องมีมาตรฐานในการสอนและดูแลลูกค้า และทุกครั้งที่มีการดำน้ำควรจะมีครูดำน้ำและจำเป็นต้องมี Dive Master/Leader เป็นผู้ควบคุมการดำน้ำ (ควรสร้างให้เป็นกฎหมายหรือข้อบังคับที่มีการดำน้ำในทุกพื้นที่)
7. ในการดำน้ำลึกแต่ละครั้ง ควรมีการตรวจสอบจำนวนครูดำน้ำที่เหมาะสมกับจำนวนนักดำน้ำ (สัดส่วนจำนวนครูสอนดำน้ำต่อจำนวนนักเรียนต้องเพียงพอ)

ค่าธรรมเนียมการท่องเที่ยว

1. นักท่องเที่ยวดำน้ำลึกมีความสามารถและเต็มใจจ่ายค่าธรรมเนียมการดำน้ำลึก แต่มีความต้องการให้มีการจัดระเบียบการใช้พื้นที่ การบำรุงรักษาฟื้นฟูทรัพยากรในแหล่งท่องเที่ยวดำน้ำลึกขึ้นมา ก่อน แล้วจึงค่อยออกมาตรการเก็บค่าธรรมเนียม

2. ข้อเสนออีกประการหนึ่ง คือ ควรมีการจัดการเรื่องความปลอดภัยในการท่องเที่ยวดำน้ำลึกแล้ว นักท่องเที่ยวดำน้ำลึกจะมีความเต็มใจจ่ายค่าธรรมเนียมท่องเที่ยวดำน้ำ

การจัดระเบียบแหล่งน้ำ

1. ควรมีการจัดกิจกรรมร่วมกันเรื่องการรักษาทรัพยากรทางทะเลระหว่างผู้ประกอบการและชุมชน เนื่องจาก ความสวยงามตามธรรมชาติทางทะเลลดลง จากการถูกใช้ประโยชน์เพียงอย่างเดียวขาดการดูแลรักษา และอนุรักษ์อย่างเหมาะสม

2. ควรศึกษาประเด็นเรื่องการบริหารจัดการการท่องเที่ยวดำน้ำลึกในบริเวณชุมชน เกาะเต่า จังหวัดสุราษฎร์ธานี โดยให้มีการใช้พื้นที่ร่วมกันได้แต่ต้องสร้างกฎของชุมชน

3. ควรมีการจัดระเบียบการใช้ประโยชน์ ช่วงฤดูหนาว ฤดูฝน โดยเฉพาะที่เกาะสาก หาดนวล

7.5.2 เงื่อนไขและข้อจำกัดของการใช้มาตรการในการพัฒนาการตลาดของธุรกิจดำน้ำ

เงื่อนไขความสำเร็จของการดำเนินงานตามมาตรการในการพัฒนาการตลาดของธุรกิจดำน้ำ ที่เน้นในการศึกษานี้ ก็คือ การมีส่วนร่วม ที่มีทั้งการมีส่วนร่วมของหน่วยงานภาครัฐ และการร่วมกลุ่มของผู้ประกอบการธุรกิจดังนี้

การมีส่วนร่วมจากภาครัฐ

1. เทศบาลเมืองพญาเป็นหน่วยงานที่มีงบประมาณ ให้หน่วยงานอื่นๆ ที่มีความสามารถในการปลูกหรือเพาะเลี้ยงปะการัง สามารถเขียนข้อเสนอโครงการมางบประมาณได้

2. ททท.และเมืองพญา ควรมีการจัดงานอนุรักษ์ทรัพยากรทางทะเล เช่น การเก็บขยะใต้ทะเลโดยให้คนในท้องถิ่นพญาเป็นผู้มาร่วมดำเนินกิจกรรมหลัก

การร่วมกลุ่มของผู้ประกอบการธุรกิจ

1. ยังไม่มีการรวมกลุ่มของกลุ่มผู้ประกอบการธุรกิจดำน้ำลึกอย่างเป็นทางการ (ในปัจจุบัน) ถึงแม้ว่าจะเคยมีการรวมกลุ่มผู้ประกอบการบางส่วนมาแล้ว แต่ก็ยังไม่สามารถรวมกลุ่มจัดตั้งเป็นสมาคม/ชมรม กลุ่มผู้ประกอบการดำน้ำลึก ที่สามารถดำเนินกิจกรรมต่างๆ ร่วมกันได้อย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง

2. การพัฒนาการท่องเที่ยวดำน้ำลึกในเขตพญา ยังไม่มีหน่วยงานกลางที่จะเป็นผู้ประสานงานกิจกรรมต่างๆ ร่วมกัน อย่างเป็นทางการ

3. ผู้ประกอบการชาวต่างชาติ ยินดีเข้าร่วมกิจกรรมการพัฒนาการท่องเที่ยวดำน้ำลึกในเขตพญา และการอนุรักษ์ทรัพยากรการท่องเที่ยวทางทะเล โดยขอให้ผู้ประกอบการชาวไทยเป็นผู้ริเริ่ม

4. ผู้ประกอบการและครูดำน้ำมีการสังกัดในสถาบันสอนดำน้ำที่แตกต่างกัน ทำให้มีทัศนคติแตกต่างกัน จึงทำให้ไม่สามารถรวมกลุ่มกันจัดตั้งเป็นสมาคม/ชมรม กลุ่มผู้ประกอบการดำน้ำลึก ได้อย่างเป็นเอกภาพ (ควรจัดตั้งโดยไม่มีความเป็นสถาบัน: No Logo, No Ego)